

Dites, locucions i frases fetes

Josep Espunyès,
Dites, locucions i frases fetes de Trespunts Avall,
Garsineu Edicions,
Trepmp 2006.

Josep Espunyès és corrector, poeta i escriptor. La seva obra es remunta a la darrera dels anys seixanta, en què escrigué *Cendra a l'abast* (1968), *Temps de manobre* (finalista al premi Carles Riba l'any 1970) i *De l'Evangeli segons sant Lluç* (primer accésit en les Festes Fabra 1972), llibres publicats bastants anys més tard a causa de la censura.

D'aleshores ençà l'obra d'Espunyès no ha parat de créixer en extensió i qualitat: *Terras de sucre candi* (1983), *Un matí a Albastesa* (1983), *En calçons* (1984), *Notes mínimes d'un paisatge* (1987), *Pa d'àngel* (1991), premi Les Talúries 1990, *Hora foscant a la Ribera* (1991), *Baronia de Peramola* (1995), *Alt Urgell, plany i passió* (1996), *Del passat en el present* (1999), *Racó de calaix* (1999), *Segrada* (2001), premi Valeri Serra i Boldú 2000, *Trabucs i pedrenyals* (2002) i *Dites, locucions i frases fetes de Trespunts Avall* (2006), la seva darrera publicació.

Trespunts Avall és la part baixa de l'Alt Urgell, un espai força reduït que, a grans trets, estaria emmarcat per les poblacions de Bassella, Nargó, Oliana, Organyà i Peramola. Aquest fet ens podria fer pensar que *Dites, locucions i frases fetes de Trespunts Avall* és un llibre de caire i interès estrictament local –i el títol en

justificaria el supòsit–, però simplement fullejant-lo, ja ens adonem que sota la modèstia del títol hi batega una realitat molt més rica i complexa. És fàcil d'observar que la majoria dels casos de suplantació lingüística que l'autor ha detectat en aquesta zona són característics d'una gran part del territori. Vegem-ne uns quants exemples: *Matarlas callando*, *No todo el monte es orégano*, *Hablar por los codos*, *Meterse en camisas de once varas*.

El llibre, que compta amb més de 6.000 entrades en català, és una obra pràctica i manejable, ja que, a partir de les correspondències en castellà que hi ha al final, és ben senzill de trobar-hi un seguit de respostes als dubtes que se'ns puguin haver plantejat. Així, si volem saber la manera com s'han dit en català les expressions que suara apuntàvem, no cal més que cercar l'entrada corresponent i triar la que ens faci més el pes. Us en proposo algunes a títol d'exemple: «Matarlas callando» (664): *Urpes de gat i cara de beat*; «No todo el monte es orégano» (408): *No tot és flors i violes*, *No tots els ulls ploren el mateix dia*; «Hablar por los codos» (371): *Haver menjat llengües*, *Parlar pels descosits*, *Ser una cotorra*, *una merla*, *un arrencaqueixals...*; «Meterse en camisas de once varas» (270): *Ficar-se (allà) on no et demanen*.

A part de la seva utilitat, cal destacar que es tracta d'una obra enginyosa i divertida, que reflecteix l'astúcia i la gràcia del poble del qual prové i que permet que el lector interessat en la llengua hi pugui passar molt bones estones simplement fullejant-la: «La letra con sangre entra»: *El bastó adreça el minyó*; «Vísteme despacio que tengo prisa»: *A pas de bou, s'hi arriba prou*; «Engañar como a un chino»: *Fer beure a galet*, *Dar garsa per perdiu*; «¡Échale un galgo!»: *Fes-li un nus a la cua!*, *Vés-li al darrere amb un flabiol sonant!*; «Los mismos perros con distintos collares»: *El llop muda les dents, però no els pensaments*. ◆

MARCEL FITÉ

Identitats

Gemma Sanginés
i Àngel Velasco (editors),
Identitats,
Editorial Afers,
Catarroja 2006.

El llibre neix de l'interès de la Societat Valenciana de Psicologia per abordar el tema identitari des de posicionaments crítics que integren procedent de la Psicologia, la Sociologia, la Filosofia i l'Etologia humana. Els textos recullen les aportacions que els autors van fer a la Universitat Internacional de Gandia.

Quim Gibert ens aproxima al conflicte identitari que viuen els catalans, considerant que el conflicte no ens permet d'avançar com a poble; però el que cal no és pas mirar d'evitar-lo o ajornar-lo, sinó gestionar-lo de manera intel·ligent, atès que conflicte i violència no són pas la mateixa cosa. Citant Carles M. Espinalt, proposa allunyar-nos de la neutralitat, ja que els neutrals no són més que persones que han quedat neutralitzades per algun poder. Així, el conflicte hauria de ser contemplat com una ocasió per a posar a prova la capacitat personal i enfortir-nos anímicament.

Salvador Cardús hi critica la noció de *ciudadania* com a substitutiva de la identitat, ja que aquesta no designa res socialment existent; els qui la utilitzen ho fan gràcies a la invisibilització de la coacció de les identitats estatals com l'espanyola. També posa en qüestió la noció de *multiculturalitat*, ja que és un model que està fracassant allà on s'ha imposat

–Regne Unit i Holanda–, potser perquè s'ha utilitzat per a salvar la pròpia cultura, protegint-se de la barreja com d'un amagatall d'actituds identitàries tancades. Defensa el model català d'integració, derivat de la inexistència d'un Estat català que ens ha forçat a desenvolupar una estructura mental i social molt més adaptable als canvis. Així, els catalans hem creat mecanismes adaptatius alternatius i autònoms dels poders polítics i hem estat capaços de gestionar els conflictes que es podrien derivar de la nova situació.

Lluís Garcia i Sevilla, en un estudi publicat parcialment dins *LLENGUA NACIONAL*, estudia les relacions entre biologia, nació i estat, proposant un nou paradigma biològic que prevegi les societats humanes com a societats lingüístiques, on la nació tindria, com a ingredients indissolublement lligats i interdependents, una llengua en tant que marcador social dels membres del grup, un territori i una caixa alimentària (economia). Una concepció que prediu la violència en la topada entre llengües, ja que comporta enfrontaments territorials i econòmics, i la defensa aferrissada i altruista del territori, que és la defensa de la llengua i una manera de viure. Aquest paradigma permet d'unir dos mons intel·lectuals: el dels llentraferits i enamorats de la llengua i el dels economistes, empresaris, sociòlegs i polítics.

Ferran Sáez parla dels orígens i l'evolució del terme *cosmopolitisme*, mentre que Rafael Castelló presenta el perfil psicològic i nacional dels valencians.

En el darrer article, Gemma Sanginés i Ferran Suay fan una proposta d'intervenció en la conducta de submissió lingüística que patim els catalanoparlants, a través d'un taller d'espai lingüístic personal (TELP) que ajudi els participants a desenvolupar recursos individuals d'afrontament de les situacions de conflicte lingüístic que puguin viure, motivades per la baixa autoestima dels pobles colonitzats lingüísticament. ◆

JORDI SOLÉ I CAMARDONS